

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

*Факультет № 6
Кафедра соціології та психології*

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «**Методика викладання у вищій школі**»
обов'язкових компонент
освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти

053 Психологія (практична психологія)

Харків 2019

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 28.08.2019 №7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 28.08.2019 №7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 28.08.2019 №7

Розглянуто на засіданні кафедри соціології та психології
(протокол від 28.08.2019 №7)

Розробники: професор кафедри соціології та психології, доктор педагогічних наук, професор Тюріна В.О.

Рецензенти:

Данченко І.О. – доктор педагогічних наук, доцент кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування та соціально-гуманітарних дисциплін» Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка, кандидат педагогічних наук, доцент;

Федоренко О.І. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри психології і педагогіки факультету №3 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор педагогічних наук, професор.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Методика викладання у вищій школі» складена відповідно до освітньої програми *другого* рівня вищої освіти
053 Психологія (практична психологія)

Предметом вивчення навчальної дисципліни є зміст, принципи, методи, прийоми форми організації навчально-пізнавальної діяльності студентів (курсантів), що доцільно використовувати при викладанні психології у вищому навчальному закладі; організація викладання та навчання як специфічних діяльностей викладача та студента.

Міждисциплінарні зв'язки: загальна психологія, вікова та педагогічна психологія, загальна педагогіка, дидактика. Психологія та педагогіка вищої школи.

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

Тема 1. Предмет, цілі і завдання дисципліни «Методика викладання у ВНЗ» .

Сучасна психологічна освіта. Історія розвитку та становлення педагогічної думки.

Тема 2. Реалізація принципів методів і прийомів навчання у процесі викладання психології у вищій школі. Процес навчання психології. Форми організації навчальної роботи при навчанні психології. Підготовка до організації процесу засвоєння знань.. Керування самостійною роботою студентів.

Тема 3. Раціональна організація навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Тема 4. Методика підготовки та проведення занять з психології у ВНЗ.

Тема 5. Використання методів проблемного та активного навчання в процесі викладання у ВНЗ.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення дисципліни «Методика викладання у вищій школі» є оволодіння студентами різноманітними методами і прийомами навчання та викладання, використання наочності, засобів навчання, проблемних і пізнавальних задач, систем вправ, комп'ютерних засобів навчання, методів активного навчання, ігрових методів навчання тощо. Вивчення методики викладання психології передбачає оволодіння уміннями планування заняття, діяльності викладача та діяльності студентів на заняттях та у позааудиторній діяльності, уміннями організовувати навчальний матеріал, розподіл навчального матеріалу, уміння планувати управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів, уміння раціонально організовувати навчально-пізнавальну діяльність студентів на лекційних, семінарських та практичних заняттях; формування уміння викладати навчальний матеріал з врахуванням психологічних закономірностей сприймання, засвоєння, збереження у пам'яті одержаної навчальної інформації та ефективного вилучення її з пам'яті.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Методика викладання у вищій школі» є оволодіння системою знань про психологічні особливості різних форм та методів навчання (навчання як викладання; навчання як стимулювання пізнавальних потреб та інтересів, навчання як організація пізнавальної діяльності, як формування пізнавальної активності та самостійності; навчання як організація проблемного, програмованого, розвивального та інших видів і типів навчання); про залежність якості засвоєння навчального матеріалу від вибору форм, методів та засобів навчання; про підготовку викладача до проведення лекційних, семінарських, практичних, лабораторних занять, про структуру навчального матеріалу тощо.

1.3. Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

знати:

- проблеми та напрямки розвитку української та світової методики викладання психологічної науки у ВНЗ;
- предмет, структуру і принципи методики викладання психології;
- сучасні форми, принципи та методи, що використовує методика викладання психології у ВНЗ;
- основні категорії методики викладання у ВНЗ;
- методи формування та стимулювання свідомості особистості;
- основні закономірності педагогічного процесу у ВНЗ;
- структуру та організацію процесу навчання;
- шляхи підвищення ефективності навчального процесу на заняттях з психології.
- методи, прийоми та засоби здійснення навчально-пізнавальної діяльності особистості;
- принципи навчання, що реалізуються при викладанні та навчанні психології
- технологію підготовки викладача до занять з психології;
- основні форми організації навчально-пізнавальної діяльності;

- психолого-педагогічні основи раціональної організації навчально-пізнавальної діяльності студентів;
- методи і прийоми проблемного та активного навчання;

На основі одержаних знань студенти повинні **вміти:**

- складати план вивчення певної теми;
- визначати мету, завдання, тип та структуру заняття;
- орієнтуватися у системі категорій, що використовуються методикою викладання психології у ВНЗ;
- обґрунтовано вибрати методи та засоби навчання;
- складати план-конспект заняття;
- добирати ілюстративний матеріал;
- організовувати навчально-виховний процес на заняттях з психології;
- враховувати індивідуально-психологічні особливості людини в процесі навчання, професійній діяльності;
- використовувати методи і прийоми проблемного і активного навчання;
- застосовувати методи контролю та самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності;
- здійснювати психолого-педагогічний аналіз проведеного заняття;
- здійснювати контроль та оцінку знань з психології;
- оцінювати ефективність навчально-виховного процесу.

1.4. Форма підсумкового контролю – екзамен.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3,0 кредитів ECTS.

2. Короткий опис змісту навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет, цілі і завдання дисципліни «Методика викладання у вищій школі».

Предмет, цілі і завдання методики викладання психології у ВНЗ. Сучасна психологічна освіта. Історія розвитку та становлення педагогічної думки.

Тема 2. Реалізація принципів методів і прийомів навчання у процесі викладання психології у вищій школі. Процес навчання психології. Форми організації навчальної роботи при навчанні психології. Підготовка до організації процесу засвоєння знань.. Керування самостійною роботою студентів.

Тема 3. Раціональна організація навчально-пізнавальної діяльності студентів. Структура навчально-пізнавальної діяльності. Пізнавальна мета; перспективна пізнавальна задача. Психолого-педагогічні основи раціональної організації навчально-пізнавальної діяльності студентів. Організація навчального матеріалу.

Тема 4. Методика підготовки та проведення занять з психології у ВНЗ.

Методика підготовки та проведення лекції. Методика підготовки та проведення семінарського (практичного) заняття. Контроль у навчальному процесі.

Тема 5. Використання методів проблемного та активного навчання в

процесі викладання у ВНЗ.

Проблемне навчання; методи проблемного навчання. Способи створення навчальних проблемних ситуацій. Формування позитивної пізнавальної мотивації. Методи активного навчання, їх використання в процесі викладання психології у ВНЗ.

3. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Internet

Основна:

1. Аверин В.А. Психология личности. / В.А.Аверин — СПб, 1999.
2. Ананьев Б.Г. Психология человека. Избранное. / Б.Г.Ананьев.— СПб, 1997.
3. Андреева Г.М. Психология социального познания. / Г.М.Андреева — М.: Аспект Пресс, 1997.
4. Асмолов А.Г. Психология личности. / А.Г.Асмолов— М., 1990.
5. Бадмаев Б.Ц. Методика преподавания психологии. Б.Ц.Бадмаев - М.-2000.
6. Басова Н.В. Педагогика и практическая психология. /Н.В.Басова - Ростов на Дону :Феникс, 2000.
7. Бодалев А.А. Психология о личности. / А.А.Бодалев — М.: Изд-во МГУ, 1988.
8. Братусь Б.С. Аномалии личности / Б.С.Братусь — М., 1988.
9. Волкова Н.П. Педагогіка: посібник. / Н.П.Волкова - К.:АКАДЕМІЯ, 2003. -576с.
10. Выготский Л.С. Собрание сочинений. В 6т. / Л.С.Выготский— М.: Педагогика, 1982-1984.
11. Гальперин П.Я. Введение в психологию. / П.Я.Гальперин — М.: МГУ, 1976.
12. Гальперин П.Я. К учению об интериоризации // Вопросы психологии, 1996.— №6.
13. Гальперин П.Я. Психология мышления и учение о поэтапном формировании умственных действий // Исследования мышления в советской психологии / Отв.ред. Е.В.Шорохова.— М.: Наука, 1966.
14. Гамезо М.В., Домашенко И.А. Атлас по психологии: Учебное пособие для студентов. / М.В.Гамезо, И.А.Домашенко — М.: Просвещение, 1986.
15. Граф В., Ильясов Н.Н., Ляудис В.Я. Основы организации учебной деятельности и самостоятельной работы студентов/ В.Граф, Н.Н.Ильясов, В.Я.Ляудис. - М.: Изд-во МГУ, 1981.-79 с.
16. Карандешев В.Н. Методика преподавания психологи / В.Н.Карандешев – С-Пб: Питер, 2006.-249с.
17. Лернер И.Я. Дидактические основы методов обучения. / И.Я.Лернер - М., 1981.
18. Ляудис В.Я. Методика преподавания психологи /В.Я.Ляудис - М.: Изд-во МГУ, 1989.-77 с.
19. Реан А., Бордовская Н., Розум С. Психология и педогогика. / А.Реан, Н.Бордовская, С.Розум – С-Пб: Питер, 2006.- 432с.
20. Савин Н.В. Методика преподавания педагогики. / Н.В.Савин. – М.: Просвещение, 1987.-207 с.
21. Оконь В. Введение в общую дидактику. / В.Оконь – М.,1990.
22. Подласый И.П. Педагогика.Новый курс: Учебник для студ. пед. вузов: в 2 кн. / П.И.Подласый - М.:ВЛАДОС,1999. – Кн. 1.С.
23. Харламов И.Ф. Педагогика. / И.Ф.Харламов. - М.: Юрист, 1997.

Додаткова:

1. Активные методы в природоохранном образовании. - М.: Изд-во Моск. Ун.-та.-54 с.
2. Активные методы обучения. Метод. Рекомендации для учителей, преподавателей, студентов. - Харьков, ХГУ, 1990.-32 с.

3. Андреева Г.М. Социальная психология. / Г.М.Андреева. - М., 2001.- 377с.
4. Бандурка А.М., Бочарова С.П., Землянская Е.В. Юридическая психология / А.М.Бандурка, С.П.Бочарова, Е.В.Землянская - Х., 2002.-639с.
5. Балаев А.А. Активные методы обучения. / А.А.Балаев. - М.: Профиздат, 1986.
6. Бодалев А.А. Личность и общение / А.А.Бодалев. - М.: Пед-ка, 1983.-271 с.
7. Васильев В.П. Юридическая психология. / В.П.Васильев – С-Пб; ПИТЕР,1997.-656с.
8. Годфруа Ж. Что такое психология? В 2т. / Ж.Годфруа — М., 1992.
9. Гримак Л.П. Резервы человеческой психики. / Л.П.Гримак.— М.: Политиздат, 1989.
10. Емельянов Ю.Н. Активное социально-психологическое обучение. / Ю.Н.Емельянов - Л.: Изд-во ЛГУ, 1985.
11. Еникеев М.И. Юридическая психология / М.И.Еникеев - М., 2001.-501с.
12. Изард К.Э. Психология эмоций./ К.Э.Изард — СПб: Питер, 1999.
13. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. / Е.П.Ильин — СПб: Питер, 2000.
14. Ильин Е.П. Психология воли. / Е.П.Ильин — СПб: Питер, 2000.
15. Ильин Е.П. Искусство обучения. / Е.П.Ильин – М.,1982.
16. Леонтьев А.А. Психология общения. / А.А.Леонтьев.— М.: Смысл, 1997.
17. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А.Н.Леонтьев — М.: Изд-во МГУ, 1977.
18. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. / Б.Ф.Ломов — М.: Наука, 1984.
19. Ломов Б.Ф. О путях развития психологии // Вопросы психологии, 1978.— №5.
20. Ломов Б.Ф. О системном развитии в психологии // Вопросы психологии, 1975.— №2.
21. Петровский А.В., Ярошевский М.Г. Психология: Учебник. / А.В.Петровский, М.Г.Ярошевский — М.: Академия, 1998.
22. Сохор А.М., Яковлев Н.М. Методика и техника урока в школе. /А.М.Сохор, Н.М.Яковлев -М.: Просвещение, 1985.
23. Скалова Я. Методология и методы педагогических исследований. / Я.Скалова - М.,1989.
24. Семиченко В.А. Шляхи підвищення ефективності вивчення психології. / В.А.Семиченко - К., 1997.
25. Синельников Р.Д., Синельников Я.Р. Атлас анатомии человека. / Р.Д.Синельников, Я.Р.Синельников – М.: Медицина, 1990. – Т. 3.
26. Свиридов О.І. Анатомія людини /за ред. І.І.Бобрика/. – Київ: Вища школа, 2000. – 399 с.
27. Теории личности. Хрестоматия / Под ред. Д.Я.Райгородского.— Самара: Бахрах, 1999.
28. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. Л.Хьелл, Д.Зиглер — СПб.: Питер, 1997.

4. Засоби оцінювання здобувачів вищої освіти

Питання до екзамену

1. Предмет та цілі „Методики викладання у вищій школі”.
2. Місце „Методики викладання у вищій школі ” у системі наук та зв’язок з ними.
3. Напрямки розвитку та проблеми „Методики викладання у вищій школі ”.
4. Психологічна теорія навчальної діяльності.
5. Структура навчально-пізнавальної діяльності
6. Пізнавальні мотиви; способи їх формування.
7. Мета та завдання навчальної діяльності .
8. Пізнавальна мета; її роль в організації навчально-пізнавальної діяльності.

9. Мотивація особистості та процес навчання. Мотиви навчання.
- 10.13.Проблемна пізнавальна задача.
- 11.Проблемна задача, проблемне опитування, проблемне завдання.
- 12.Методи проблемного навчання.
- 13.Методи активного навчання.
- 14.Способи створення проблемних навчальних ситуацій
- 15.Аналіз сучасних концепцій активних методів навчання.
- 16.Раціональна організація навчального матеріалу.
- 17.Методи інтерактивного навчання (евристична бесіда, дискусія, „мозковий штурм”, „круглий стіл”, „ділова гра”, конкурси практичних робіт та ін).
- 18.Типи і структура навчальних занять.
- 19.Форми організації навчально-пізнавальної діяльності у ВНЗ.
- 20.Актуалізація опорних знань.
- 21.Методика підготовки та проведення лекції.
- 22.Методика підготовки та проведення практичного заняття.
- 23.Методика підготовки та проведення семінару.
- 24.Організація та управління навчальною дискусією.
- 25.Характеристика оцінки, відмітки як складової частини контролю
- 26.Критерії оцінювання знань, вмінь та навичок студентів.
- 27.Організація контролю та корекції знань з психологічних дисциплін.
- 28.Методичні прийоми забезпечення ефективності педагогічного контролю.
- 29.Організація самостійної роботи студентів.
- 30.Випереджальне навчання; його організація.